

Föräldrar

Tävla tillsammans

Ett studiematerial om ledares, föräldrars och domares påverkan i barn och ungdomars lagidrottande.

© Erik Andersson, 2021

Västra Götaland

Studieplan

Materialet vänder sig till lärgruppen som träffas för att utvecklas i hur vuxna påverkar barn och unga inom lagidrotter.

För att räknas som en lärgrupp ska följande uppfyllas:

- Det ska finnas en inriktning/ett tema.
- Det ska finnas en av RF-SISU godkänd lärgruppsledare.
- Det ska finnas en dokumentation av lärgruppens planering och ett lärande material som alla deltagare har tillgång till.
- Det ska föras kontinuerlig närvaro av deltagarna.
- Minst tre deltagare inklusive lärgruppsledaren ska delta vid sammankomsten och deltagaren ska ha varit närvarande minst en gång vid de tre första sammankomsterna.
- Lärgruppen ska pågå under minst en utbildningstimme (45 minuter)
- Lärgruppen ska domineras av studier, minst 75 procent av tiden, men kan innehålla praktik av metodiska och/eller pedagogiska skäl.
- Studiebesök och expertmedverkan kan tillföra lärgruppen värdefull kunskap och vidga perspektiven.
- Samverkan med annan lärgrupp högst 70 procent av tiden kan ske.

RF-SISU Västra Götaland är en stödorganisation under Riksidrottsförbundet och SISU Idrottsutbildarna. RF-SISU Västra Götalands uppdrag är att stödja, företräda, samordna, utveckla, bilda och utbilda idrottsföreningar och specialdistriktsförbund. Vi har två tydliga uppdrag: Idrott och Folkbildning.

Vi arbetar för att stimulera människors lärande, stärka engagemanget och utveckla idrottens verksamhet. Vi samverkar med den lokala idrottsföreningen genom dess styrelse, ledare, ungdomar, aktiva, föräldrar etc. Detta innebär att utifrån de behov som finns i föreningen ges möjlighet för bildning, utbildning och utveckling med folkbildningens metoder.

Västergötlands Fotbollförbund bildades 1918 i Falköping. Vårt huvudmål är att organisera en föreningsverksamhet, så att var och en som vill spela fotboll kan göra det under ordnade förhållanden samt enligt gällande regler och bestämmelser.

Tävla tillsammans

Ett studiematerial som är framtaget av Erik Andersson 2021 i samarbete med RF-SISU Västra Götaland och Västergötlands Fotbollförbund.

© Erik Andersson

Tryckoriginal: RF-SISU Västra Götaland, Ingela Gustavsson

Foto: Bildbyrå

Föräldrar

Tävla tillsammans. Vuxenpåverkan inom ungas lagidrottande.

Vad går barn och ungdomars tävlingsidrottande ut på egentligen? Konkurrera och vinna? Tävla och ha roligt? Lära sig och utvecklas? Bli hälsosamma respektfulla individer och samhällsmedlemmar?

Det viktigaste för barn och ungdomar, enligt dem själva, är att få känna att de utvecklas och gillar idrotten, att de trivs, har kul, känner glädje, välbehag och gemenskap. Att få spela tillsammans med sina kamrater och att trivas är viktigare än att vinna. Därmed inte sagt att det inte är viktigt att tävla! Tävling är idrottens livsnerv. Det ger idrotten mening och riktning och utgör en viktig lärandeprocess. Vilket ansvar har då vuxna för att möjliggöra en trygg, meningsfull, lärorik och utvecklande tävling för alla barn och ungdomar?

Vuxna är betydelsefulla påverkansagenter som måste lära känna sin påverkan. Ledares, föräldrars och domares handlingar påverka hur barn och ungdomar är mot varandra, vad som görs möjligt att lära, vad som värderas som värdefullt och vem/vilka som värderas och behandlas som värdefulla. Inom idrotten har därför vuxna huvudansvaret för att skapa en trivsamt och god utbildningsverksamhet för alla barn och ungdomar.

Hur väl barn och ungdomar trivs, lär sig och utvecklas inom tävlingsidrottandet avgörs av verksamhetens pedagogiska kvalitet. Det vill säga vilka förutsättningar det finns för att delta, känna social trygghet och glädje, få stöd att lära sig, känna meningsfullhet, berikas, utvecklas och växa som individ och idrottare. Vuxna behöver aktivt skydda och visa omsorg om barn och ungdomar och samtidigt skapa utrymme för självständighet och respektera dem som egna individer.

Vuxna har ansvar att måna allas lika värde, outtröttligt ingripa och engagerat bjuda motstånd mot alla former av diskriminering, våld, kränkningar och bestraffningar (artikel 2) och värna barnets bästa nu och i framtiden (artikel 3). Barnen ska känna sig trygga och ges likvärdiga möjligheter att lära sig och utvecklas (artikel 6) och bidra med egna idéer, tankar, åsikter och delta i beslutsfattande processer (artikel 12). Det vill säga, vuxna bör tillsammans aktivt agera i enlighet med de fyra grundprinciperna (artikel 2, 3, 6 och 12) i konventionen om barnets rättigheter. Särskilt viktigt att komma ihåg är då följande: mänskliga rättigheter är inte villkorade, varken med uppföranden, prestationer eller kompetens – mänskliga rättigheter tillerkänns människor för att de är människor.

Med utgångspunkt i boken *Tävla tillsammans (2020)* och studiematerialet får du möjlighet att tillsammans med andra öka förståelsen och kunskapen kring vuxnas påverkan, vad som kanske är unikt i ert lag eller förening och vad ni kan göra för att skapa en god utbildningsverksamhet för alla barn och ungdomar i samband med tävling.

Syftet med hela studiematerialet är att:

- I) öka kunskapen och medvetenheten om hur barn och ungdomars tävling kan bli en central del av den idrottsliga utbildningen med barnets rättigheter som grund,
- II) bidra till ledares, föräldrars och domares pedagogiska kunnighet inom barn och ungdomars tävlingsidrottande samt
- III) bidra med verktyg som kan göra tävling till en rolig, trygg, lärorik och utvecklande aktivitet för alla deltagare.

Studiematerialet bygger på boken *Tävla tillsammans* (2020) och består av sex delar:

- Tävla tillsammans – en studiehandledning
- Tävla tillsammans – för ledare
- Tävla tillsammans – för föräldrar
- Tävla tillsammans – för domare
- Tävla tillsammans – för spelare, ledare och föräldrar
- Tävla tillsammans – för föreningar

De fem foldrarna för de olika målgrupperna bygger på boken och studiehandledningen. Studiematerialet bör därför användas under ledning av någon som är insatt i boken och studiehandledningen. Studiematerialet är tänkt att användas i relation till varje verksamhets unika behov och förutsättningar i såväl förebyggande, som åtgärdande och utvecklande syfte. Det är således inte en traditionell steg- och modulsvis upplagd utbildning. Studiematerialet är tänkt att fungera självinstruerande, engagerande, utmanande, konkret och uppmuntra till att undersöka och lära i och av den egna verksamheten.

Välj en eller ett par uppgifter till varje utbildningstillfälle baserat på verksamhetens/gruppens behov av lärande och utveckling och genomför dem i en valfri och lämplig ordning. Flera av foldrarna introduceras med en kortare film som tillsammans med en introduktionsföreläsning av Erik Andersson ger en god grund för att komma igång. De pedagogiska metoderna som det hänvisas till i denna folder finns beskrivna i foldern *Tävla tillsammans – studiehandledning*.

Föräldrar som påverkansagenter

Föräldrars handlingar skapar normer som får olika konsekvenser för spelarnas möjligheter att lära sig, utvecklas och växa som människor. Det är viktigt att se matchen och tävlingen i ett helhetsperspektiv, alltså som en del av en längre utbildningsprocess för alla matchens deltagare.

Föräldrar påverkar barnets erfarenheter och glädje inom idrotten, barnets självförståelse, självkänsla, självförtroende, upplevda kompetens, tävlingsoro, rädsla för misslyckande, moraliska och sociala normer i idrottsbeteendet, kvaliteten och karaktären hos barnets attityd till rent spel och god sportanda. Föräldrars handlingar signalerar vad de betraktar som viktigt och värdefullt samt vilket socialt beteende som är lämpligt. Detta har en direkt påverkan på hur spelarna agerar gentemot varandra och sina motståndare. Det är exempelvis mer sannolikt att spelarna visar omtanke om sina motståndare om föräldrarna uppmanar dem att fokusera på spelet (leken), om de inte pressar spelarna till att vinna eller överträffa andra samt om de betonar att misstag är en del av lärandet. Om spelare upplever att föräldrar accepterar anti-sociala och opassande beteenden, så ökar också sannolikheten för att de själva lägger sig till med detta.

Spelare uppskattar när föräldrar ägnar sig åt att ge dem stöd i form av applåder och hejarop i både med och motgång. De upplever tävlingen rolig och meningsfull när föräldrarna inte lägger sig i det som sker i spelet eller kommenterar domslut. Spelare känner sig trygga när föräldrarna visar aktiv närvaro och engagemang med en glad röst och ett kontrollerat kroppsspråk. Som förälder är det därför viktigt att visa respekt för olika roller och håll sig till sin egen, att låta spelarna spela självständigt, vara aktivt närvarande och balanserad, ha tålamod och uppmuntra ansträngning och fortsatta försök.

Uppgift 1

Engagemang!?

Det är match mellan flickor tio år. I publiken är det två röster som hörs ofta och över alla andras. Mamman till dottern i hemmalaget hörs så fort hennes dotter har bollen eller är i närheten av den:

– Passa! Skjut! Håll dig mer till vänster! Gå på! Kom igen, du är mycket snabbare, spring!

Flickan ser förvirrad och stressad ut. Särskilt när bollen är på väg till henne. Hon är flera gånger på väg att ta egna beslut, men får hela tiden instruktioner om vad hon ska göra. Eftersom hon vill vara lojal mot sin mamma gör hon som hon blir tillsagd. Hon vill ju inte göra mamma besviken.

När domaren enligt mamman dömer fel och det missgynnar dotterns lag, är hon snabb med att kommentera detta. Inte sällan skriker hon till domaren att hen dömt fel.

Pappan till en spelare i motståndarlaget applåderar och ropar 'bra' så fort hans dotter gör något med bollen. Oavsett utfallet så ger han beröm på ett ofta högljutt och energiskt sätt. Han följer spelet aktivt, hoppar upp och ner och gestikulerar. Dottern ser besvårad ut, som om hon helst skulle vilja bli lämnad i fred och få koncentrera sig på spelet.

Längs med planen sitter ett antal föräldrar, tillbakalutade, då och då lågmält samspråkande. De följer uppmärksamt vad som händer och vid väl valda tillfällen applåderar de och ropar uppmuntrande kommentarer och beröm.

A. Arbeta i par och använd föräldratypologierna (s. 134, 140 och 146) för att analysera händelsen.

Vilka handlingsinriktningar dominerar och på vilket sätt?

Vilka troliga konsekvenser kan detta få på kort och på lång sikt för laget? För enskilda spelare?

B. Arbeta i par och använd de pedagogiska principerna för föräldrar (s. 151-152).

Resonera om hur du/ni vill att ditt lag ska ges föräldrastöd under match.

Ge exempel på beteenden/handlingar som är önskvärda från föräldrarna.

C. Använd Ansvarslinjen. Låt deltagarna ta ställning till följande påstående:

Föräldrarnas uppgift under match är enbart att applådera och ge beröm.

Uppgift 2

Föräldrabråk!

Efter en tumultartad situation strax utanför målet letar sig bollen in i nätmaskorna hos bortalaget. Upprörda över den sena kvitteringen ger sig bortalagets föräldrar på den tonårige domaren.

Då ingriper föräldrarna från hemmalaget och ett våldsamt bråk utbryter mellan föräldrarna. Minst tioalet föräldrar är inblandade i tumultet.

Samtala!

A. Använd *Stafettpinnen* för att tillsammans behandla den aktuella händelsen.

B. Arbeta i par och använd de två tävlingslogikerna (vinst till varje pris och respektfull tävlan, s. 96-100) för att analysera händelsen. Svara på följande frågor:

Vilken tävlingslogik får mest genomslag och på vilket sätt?

Vilka troliga konsekvenser kan detta få för laget och enskilda spelare, på kort respektive lång sikt?

C. Använd *Intressekonfliktens olika ansikten* för att hitta lösningar på situationen.

Uppgift 3

Alla överengagerade idrottsföräldrar är...

Samtala!

Använd *Alla X är...* Fullfölj följande mening:

Alla överengagerade idrottsföräldrar är ...

Uppgift 4

Föräldrars idrottsliga framgångar

Samtala!

Använd *Ändrad uppfattning?* för att behandla följande påstående:

En förälders beteende under match beror i huvudsak på föräldrarnas egna idrottsliga framgångar/brister på framgångar.

Uppgift 5

Föräldrainflytande

Samtala!

Använd *Dubbel-EPA* och behandla följande fråga:

Vad bör föräldrar kunna påverka i ledarnas sätt att sköta laget?

Använd *Ändrad uppfattning?*, *Stafettpinnen* eller *Stora cafét* och behandla något av följande påståenden:

”Om en spelare slutar så ser jag det som ett stort misslyckande i ledarskapet”.

”Ungarna behöver ju höra vad som gäller. Det är vi vuxna som bestämmer”.

”Det absolut viktigaste ordet inom barn och ungdomsidrott är tålamod”.

”Toppa fram ett lag är ett väldigt oengagerat sätt att vara tränare”.

”För barn i Sverige under tolv års ålder, är det knappt några riktiga matcher längre”.

”Det viktigaste är att försöka vinna, inte att vinna”.

Västra Götaland

www.rfsisu.se/vastragotaland

 /rfsisuvg

 /rfsisuvg

 /rfsisuvg

